

Een bruine beer aan de oever van het Tjeukemeer.

Door Jan de Jong

Vandaag 11 oktober 2014 staat een deel van de jeugdvogelwacht Joure smorgens vroeg om 07:00 uur al aanwezig bij de sporthal "de Stuit" in Joure. Vanmorgen staat een excursie op het programma naar de oevers van het Tjeukemeer om daar het ringen en onderzoeken van zangvogels van nabij mee te maken. Voor veel nieuwe jeugdleden is dit de eerste keer dat ze hierbij aanwezig zijn, zo vroeg in de ochtend. Nadat iedereen zich had gemeld is de groep vertrokken. Onder begeleiding van Jan Veldman, Lammy van Aalsum en Joost Boom arriveerden na een klein half uurtje elf jeugdleden (Hilbert, Ties, Grytsje, Annemieke, Sander, Jippe, Arjan, Niek, Lucas, Daan en Lisa) aan de noordoever van het Tjeukemeer bij het witte bruggetje aan de Kerkweg te Rohel, bij het Staatsbosbeheer gebied Marswâl waar geringd wordt.

Foto © Joost Boom, Joure.

Aankomst bij het witte bruggetje aan de Kerkweg. Jan Veldman controleerd de lijst met namen nog even!

Spannend voor vele jeugdleden was het, wat zouden ze vanmorgen aantreffen, het was nog donker bij aankomst, zouden er al wel vogels zijn? Vanaf het witte bruggetje werd al vogelzang gehoord, hoe dat zo kon werd later duidelijk. Meteen al bij aankomst kon de Jong vertellen dat er vanmorgen een nieuwe soort was aangetroffen aan het Tjeukemeer. Iedereen was benieuwd wat dit dan wel zou zijn. Nou zei de Jong, dit jaar maak ik voor het eerst mee dat er een BRUINE BEER aan het Tjeukemeer is gezien. Iedereen kijkt vreemd op en om zich heen, een beer (?). Gelukkig was het een grapje, Ties had de (teddy)BEER vanmorgen ook meegenomen en voor de Jong was dit de eerste keer (in 30 jaar) dat hij een beer aan het Tjeukemeer zag. Iedereen kon weer rustig ademhalen. Spannend was het wel.

Foto © Joost Boom

Ties zorgde vanmorgen voor een "nieuwe soort", een BRUINE BEER op de ringplek aan het Tjeukemeer !

Nog in het donker zijn de vangnetten al door Jan de Jong en Willy Kok geplaatst en op twee plekken langs de oever waren geluidsboxen geplaatst om de vogels die in de nacht weg en doortrekken naar beneden te lokken. Dat verklaarde dan ook meteen de geluiden die gehoord waren bij aankomst. In oktober is er vrijwel elke nacht wel een groep vogels die wegtrek naar warmere oorden waar ze kunnen overwinteren, ze worden dan als er geringd wordt naar beneden gelokt door geluiden om ze zo dan te vangen.

Jeugdleider Jan Veldman controleerde voor de zekerheid de namen nog eens en vraagt of iedereen alles bij zich heeft. Daan was vanmorgen zijn laarzen vergeten en dat zou dus wel eens een "kletsmaat" op kunnen leveren. Toch kon de ringplek die ochtend ook voor hem langs een veilige vrijwel droge route bereikt worden. Onder het geluid van een roepende **zwartkop** (Frysk; Nettelkrûper) en de uitleg over het

gebied werd de weg naar de vangplek in rustig tempo afgelegd. Allemaal zijn ze benieuwd wat ze deze ochtend voor vogels zullen aantreffen.

Foto © Joost Boom

Ringer Jan de Jong geeft uitleg aan de groep over de plaatsing van de mistnetten die langs de oever staan. Op de foto van links naar rechts; Ties Kootje, Tjitte Kootje, Jan Veldman, Jippe Silvius, Daan ten Hoop, Grytsje Bosma(nog net zichtbaar), Arjan Oppers, Jan de Jong, Niek Wortman, Sander Oord en Lucas Boom.

Bij de oever aangekomen werd er uitleg gegeven over de plaatsing van de vangnetten en werd via een smal paadje de weg vervolgd naar de plek waar de vogels geringd en gemeten worden. Onderweg naar de ringplaats zagen de jeugdvogelwachters al meteen vogels hangen in de netten en werden er vragen gesteld over de vogels en liep de spanning op. Wat zou er allemaal al gevangen zijn in de nacht?

De plek waar de vogels van een ring worden voorzien ligt verscholen tussen de wilgenstruiken. Er staat een klein tafeltje waarboven een groene parasol staat en links en rechts is er plek om te zitten voor de gasten. Hier wordt geringd in de open lucht. Tussen twee stokken hangt een draad en aan deze draad zitten enkele haakjes. Aan de haakjes hangen (vis)netjes waarin al verschillende soorten rustig op hun beurt wachten totdat ze zijn onderzocht en met een ringetje weer losgelaten kunnen worden. Nadat iedereen rustig een plekje op de ringplek had gevonden werd er uitleg gegeven over het vangen en ringen van de vogels. Hoeveel vogels zijn er al geringd in het natuurgebied Marswâl van Staatsbosbeheer aan de noordoever van het Tjeukemeer? Niemand rade het juiste aantal. Tussen 1985 en 2013 zijn in totaal 37122 vogels van een ring voorzien op deze ringplek verdeeld over 89 soorten. In 2014 komen daar zeker nog 1855 vogels bij! Enkele cijfers (periode 1985-2013); kleine karekiet 8622, fitis 4685, zwartkop 1562, tjiftjaf 2604, rietzanger 3271, ijsvogel 29 en roodborst 1349. Deze vangplek is dus dit jaar al voor het 30^e jaar achtereen actief en verschaft het Staatsbosbeheer heel veel informatie over wat hier zoal gezien wordt aan o.a. vogel/planten/insecten/dieren soorten. Het Vogeltrekstation in Wageningen wat alle ringgegevens uit ons land verzameld verstrekt elk jaar de vergunning waarmee onderzoek kan worden verricht en slaat alle ringgegevens landelijk op in een Databank. Van elke vangdag, en dat waren er in de loop der jaren meer dan 800 (!), werd door de Jong verslag gedaan en werden bijzonderheden opgetekend die een schat aan informatie opleverde voor de wetenschap en het beheer van het terrein.

Foto © Joost Boom

Aandachtig luisteren (van links naar rechts) Lisa Boom, Grytsje Bosma, Arjan Oppers en Jippe Silvius naar de uitleg van de Jong. Jippe heeft een pet op van de BFVW jeugdvogelwacht!

Velen konden vanmorgen de vogels van zeer dichtbij bekijken en mochten ze zelfs aanraken. Maar voordat dat gebeurde werd er eerst uitgelegd hoe je een vogel moest vasthouden. Dat hadden de jeugdvogelwachters snel door en menigeen durfde dan ook wel een vogel los te laten.

Foto © Joost Boom

Annemiek Boersma (links) en Sander Oord tonen hoe je een roodborst moet vasthouden en aaien!

Wat werd er vanmorgen in totaal gevangen op de vangplek. Hieronder de aantallen. De totale lijst staat ook op www.trektellen.nl

Vogelsoort	R	T	ET	1kj	C	N	Opmerkingen
Goudhaan	1			1		1	mannetje
Grote bonte specht	1			1		1	
Kleine karekiet	1			1		1	Slechts 1 met vet score 5!
Koolmees	20			19		20	
Merel	3			3		3	
Pimpelmees	6		1	7		7	
Roodborst	29			22		29	Sterk reagerend op zwartkop geluid
Staartmees	11			9		11	Groepje in net C3-4 /C5
Tjiftjaf	2			2		2	1 met vet score 5
Vuurgoudhaan	1			1		1	
Winterkoning	6		1	2		7	Duidelijk verplaatsing langs oever
Zanglijster	4			3		4	
Zwartkop	10			9		10	
Totaal 13 soorten	95		2	85		97	11 oktober 2014 Rohel Tjeukemeer

R = nieuw geringd. T = terugvangst eigen ring van voorgaande ja(a)ren. ET = eigen terugvangst van zelfde ringjaar. Dat geldt ook voor vogels die voor de 2^e keer in dit jaar worden teruggevangen. 1kj = het aantal gevangen eerste kalenderjaar vogels. C = controle vangst van andere ringer(s). N = totaal gevangen

De **roodborst** (Frysk; Readboarstke) was vanmorgen duidelijk de “winnaar” met maar liefst negenentwintig vogels. Het bleek tevens de meest aaibare vogel te zijn vanmorgen.

Foto © Joost Boom

Van de **winterkoning** (Frysk; Tomke) werden er zeker zes van een nieuwe ring voorzien, het **Tomke is tevens het lijfblad van de jeugdvogelwacht van Joure**. Kijk op www.vogelwachtjoure.nl onder jeugdvogelwacht voor meer fotos die gemaakt zijn tijdens de ochtend.

Naast de vele roodborsten waren er ook nogal wat mezensoorten aanwezig. Deze kwamen wat later in de morgen door en waren een flinke aanvulling op de aantallen. Voor de totaal vangsten in oktober is 97 vogels een hoog aantal. De mezen kunnen als ze worden vastgehouden flink knijpen doch als de jeugd de vogels op de juiste wijze vasthouden kan er niets gebeuren. Van de **koolmees** (Frysk; Blokmies) werden een 20 tal gevangen, de **pimpelmees** (Frysk; Blaumies) maar zeven en de **staatmees** (Frysk; Sturtmies) liet zich met elf vogels pas bij vertrek van de groep nog even zien.

Foto © Joost Boom

*Van links naar rechts; Niek Wortman, Sander Oord, Lammy van Aalsum, Daan den Hoop, Annemiek Boersma, Hilbert Boersma en Tjitte Kootje kijken met belangstelling toe hoe een **grote bonte specht** (Frysk; Grutte Eksterspjocht) geringd word.*

Foto © Joost Boom

*Van de **vuurgoudhaan**(Frysk; Fjoertûfke) een vogel gevangen, Hilbert Boersma mocht de vogel loslaten.*

Foto © Joost Boom

Per toerbeurt ging er een groepje met Willy Kok mee langs de netten en konden de jeugdvogelwachters zien hoe de vogels gevangen en bevrijdt werden. Hier passeren ze het kleine slootje op weg naar net B14. Even oppassen dat je niet in het slootje kukelt.

Naast de vogels die gevangen werd zijn er ook nog diverse andere soorten waargenomen. De **waterral** (Frysk; Wetterhintsje) liet in de eerste uren dat we er aanwezig waren zich horen bij de ringplek en later in de ochtend vloog er eentje onder de netbaan door bij de netopstelling C1. Van het oeverland vloog een **bokje** (Frysk; Haarsnip) op en liet zich direct weer in de dichte vegetatie vallen. Ook was de **watersnip** (Frysk; Waarlamke) met enkele aantallen aanwezig op het natte oeverland. De watersnip heeft een veel langere snavel dan bokje en is daaraan in de vlucht vaak redelijk goed te herkennen, ze zijn ook iets groter. Bij het slootje werd ook een groepje **baardman** (Frysk; Burdmantsje) gehoord en een **ringmus** (Frysk; Fjildmosk) ontsnapte uit het net. Jan Veldman zag plotseling een **havik** (Frysk; Hauk) boven het rietveld verschijnen, deze vluchtte snel over de meer weg toen hij de groep ontdekte. Van de **spreeuw** (Frysk; Protter) waren er nadat het al wat lichter begon te worden al vele overgetrokken, de vogels gaan van de slaapplek naar de voedselplekken. De voedselplekken liggen vaak meer in de graslandgebieden. Van de merel (Frysk; Klyster) kwamen af en toe enkele overvliegen, slechts een drietal konden er van worden gevangen. Zelfs toen de vogelvangnetten werden opgeruimd werd er nog een **Atalanta vlinder** gezien in het zonnetje. Al met al een mooie vangochtend met heel veel vogels en daarvan hebben de jeugdvogelwachters en hun begeleiders ongetwijfeld wat van opgestoken hebben.

vogelringer Jan de Jong, Joure